

Sygn. akt I UK 306/11

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
z udziałem zainteresowanej "P.-B." Spółki z o. o.

o ustalenie podstawy wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 lutego 2012 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 24 czerwca 2010 r.,

**oddala skargę kasacyjną i nie obciąża ubezpieczonego
zwrotem kosztów postępowania kasacyjnego na rzecz organu
rentowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2009 r., Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 stycznia 2006 r., skierowaną do ubezpieczonego M. M., w ten sposób, że ustalił, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonego z tytułu zatrudnienia u płatnika składek "P.-B." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za okres od dnia 2 stycznia 2001 r. do dnia 12 kwietnia 2002 r. wynosi 4.000 zł miesięcznie.

Sąd pierwszej instancji miał na uwadze treść prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 września 2008 r., (toczącej się z odwołania płatnika składek "P- B" Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością od dwóch decyzji organu rentowego z dnia 24 stycznia 2006 r., WUS I 400/PWD-114/06 oraz WUS I 400/PWD-115/06), w którym to wyroku ustalono, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne M. M. z tytułu zatrudnienia w spółce za okres od dnia 2 stycznia 2001 r. do dnia 12 kwietnia 2002 r. wynosi 4.000 zł miesięcznie. Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18 września 2008 r. opierał się na założeniu, że pojęcie "wynagrodzenie pozostawione do dyspozycji pracownika" należy rozumieć jako "wynagrodzenie należnie przysługujące pracownikowi". Dlatego wątpliwe byłoby uznanie okresu, w którym podstawa wymiaru składek wynosi 0 złotych, za okres składkowy w rozumieniu przepisów emerytalno-rentowych. Ponadto faktyczne uzyskanie (wyegzekwowanie) przez ubezpieczonego pracownika należnego mu wynagrodzenia dopiero w przyszłości mogłoby powodować ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w okresie, w którym pracownik już w ogóle nie pozostawałby w stosunku pracy z podmiotem, od którego wyegzekwowano zaległe wynagrodzenie za pracę. Sąd pierwszej instancji dodał, że w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, bowiem strony "występują w innej konfiguracji" niż w sprawie, w której zapadł powołany wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18 września 2008 r.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 24 czerwca 2010 r., w uwzględnieniu apelacji organu rentowego od wyroku Sądu pierwszej instancji, zmienił ten wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z dnia 24 stycznia

2006 r., WUS I 400/PWD-117/06. Sąd Apelacyjny wywiódł, że zgodnie z ogólnymi zasadami podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, podstawą wymiaru składek ubezpieczonego pracownika są otrzymane przez niego środki pieniężne, albo też środki pieniężne pozostawione do dyspozycji pracownika jako prawnie mu przysługujące. Skoro w rozpoznawanej sprawie ustalono, że w okresie od 2 stycznia 2001 r. do 12 kwietnia 2002 r. ubezpieczonemu nie wypłacono wynagrodzenia za pracę, zaś w uchwale z dnia 10 września 2009 r., I UZP 5/09, Sąd Najwyższy stwierdził, że "niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne", to w spornym przedziale czasu podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonego powinna wynosić 0 złotych. W tym zakresie Sąd Apelacyjny uznał, że prawidłowe jest rozstrzygnięcie przyjęte w decyzji organu rentowego, zgodnie z którym podstawa wymiaru składek za ubezpieczonego w okresie od 2 stycznia 2001 r. do 12 kwietnia 2002 r. wynosi 0 złotych (za wyjątkiem miesiąca października 2001 r., w którym to ze względu na uzyskany faktycznie przez ubezpieczonego przychód podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosi 10.000 złotych, a na ubezpieczenie zdrowotne 8.129 złotych). Sąd drugiej instancji nie podzielił przy tym stanowiska prezentowanego przez apelujący organ rentowy, że w sprawie doszło do naruszenia art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd odwoławczy zgodził się z Sądem Okręgowym, że w rozpoznawanej sprawie strony występowały "w innej konfiguracji" niż w sprawie prowadzonej poprzednio (zakończony prawomocnym wyrokiem). Nadto, każda z dwóch decyzji oznaczonych symbolami WUS I 400/PWD-115/06 oraz WUS I 400/PWD-117/06 była skierowana do innego adresata i wywoływała "inne skutki prawne".

Od wyroku Sądu Apelacyjnego ubezpieczony wniósł skargę kasacyjną, w której zarzucił naruszenie art. 18 ust. 1 oraz art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) wskutek uznania, że "podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne nie stanowi wynagrodzenie za pracę niewypłacone pracownikowi, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi również wynagrodzenie przysługujące pracownikowi (należne), ale jeszcze nie

wypłacone". W skardze zarzucono ponadto obrazę art. 365 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie, co miało istotny wpływ na wynik sprawy. W uzasadnieniu podstaw kasacyjnych ubezpieczony wywiódł w szczególności, że sprawa, w której zapadł wyrok Sądu Apelacyjnego, po rozpoznaniu apelacji od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 grudnia 2006 r., została wszczęta wniesieniem odwołania przez płatnika składek, zaś ubezpieczony występował w niej w charakterze zainteresowanego. Organ rentowy wydał zatem dwie identyczne w swej treści decyzje dotyczące ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia ubezpieczonego u płatnika składek w tym samym okresie, zaś różnica pomiędzy tymi decyzjami dotyczyła jedynie adresata. O ile pierwsza z decyzji była skierowana do płatnika składek (i co do niej zapadł prawomocny wyrok ustalający podstawę wymiaru składek w spornym okresie na kwotę 4.000 zł), o tyle druga decyzja została adresowana do ubezpieczonego. Skoro orzeczenie wydane przez Sąd Apelacyjny w poprzednim postępowaniu (dotyczącym decyzji skierowanej do płatnika składek) jest prawomocne i zostało wydane przed rozpoznaniem niniejszej sprawy (dotyczącej odwołania od decyzji adresowanej do ubezpieczonego), to Sąd Apelacyjny w niniejszym postępowaniu był nim związany stosownie do art. 365 § 1 k.p.c. Niewątpliwie naruszenie tego przepisu prawa procesowego miało istotne znaczenie dla wyniku sprawy, skoro rozstrzygnięcie przyjęte w zaskarżonym skargą orzeczeniu jest zupełnie odmienne od tego, którego dotyczy wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18 września 2008 r. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Skarga kasacyjna jest bezzasadna w odniesieniu do obydwu powołanych w niej podstaw. W pierwszej kolejności należy poddać ocenie - jako najdalej idącą w skutkach - podstawę dotyczącą obrazę prawa procesowego. Zarzut naruszenia art.

365 § 1 k.p.c. dotyczy nieuwzględnienia przez Sąd Apelacyjny, że ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za ubezpieczonego w spornym przedziale czasu nastąpiło w prawomocnym wyroku tego Sądu z dnia 18 września 2008 r. Zarzut ten nie stanowi usprawiedliwionej podstawy skargi kasacyjnej dlatego, że wyrok ten był prawomocny w dniu wydania zaskarżonego wyroku (10 lipca 2009 r.), ale został przez organ rentowy zaskarżony skargą kasacyjną. W uwzględnieniu tej skargi Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2010 r., I UK 61/10 (LEX nr 653662) uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18 września 2008 r. i zmienił poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych -Białej z dnia 20 grudnia 2006 r., w ten sposób, że oddalił odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 24 stycznia 2006 r., WUS I - 400/PWD - 115/06. Tym samym, rozstrzygnięcie przyjęte w poprzednim, prawomocnym wyroku Sądu Apelacyjnego (z dnia 18 września 2008 r.), na które powołuje się skarżący (ustalające podstawę wymiaru składek za ubezpieczonego na kwotę 4.000 zł), zostało uchylone (nie istnieje). Wiążący charakter (art. 365 § 1 k.p.c.) ma natomiast reformatoryjny wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2010 r., I UK 61/10, z którego wynika, że podstawa wymiaru składek w spornym okresie wynosi 0 złotych (za wyjątkiem miesiąca października 2001 r., w którym podstawa wymiaru składek wyniosła 10.000 zł). Takie jest rozstrzygnięcie przyjęte w zaskarżonym wyroku, a więc wyrok ten odpowiada prawu (art. 398¹⁴ *in fine* k.p.c.).

W tej sytuacji zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego w zasadzie nie mają znaczenia. Tylko dla porządku należy więc stwierdzić, że nie są one zasadne. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego (na które powołano się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku), niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi wynagrodzenie wypłacone im w danym miesiącu kalendarzowym wraz z tymi składnikami i świadczeniami, które z mocy przepisów szczególnych nie są wyłączone z podstawy wymiaru składek. Wynagrodzenie wypłacone ubezpieczonemu pracownikowi przez pracodawcę z opóźnieniem wykazywane jest natomiast w indywidualnym raporcie miesięcznym składanym za

ten miesiąc, w którym zostało faktycznie wypłacone i wówczas staje się podstawą wymiaru składek (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2009 r., I UZP 5/09, OSNP 2010 nr 5-6, poz. 71, oraz późniejsze wyroki z dnia 10 sierpnia 2010 r., I UK 61/10, LEX nr 653662 i z dnia 3 listopada 2010 r., I UK 134/10, LEX nr 677885).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego na mocy art. 102 k.p.c.